

of opname in de gemeenschap van gelovigen. Met die herkenbaarheid kan gespeeld worden en daar leent de christelijke symboliek zich goed toe. Wie evenwel wil zien hoe een extreem doortrekken van die logica kan leiden tot een nivellering van de inhoud, moet maar eens naar Maria Dolores van Wayn Traub gaan kijken.

ERIC DE VOLDER: ‘Maar ook kleren hebben hun kleurensymboliek, zoals de kazuifels, de zwarte rouwdoek, habijten, soutanes, mutsen, mijters en sierdoeken. Net als de stokken, staven, bellen en het koperwerk. Alsof ze een asem hebben. In de scène met acteur Hendrik-Hein Van Doorn is die kleurensymboliek heel duidelijk wanneer hij één voor één zijn kazuifels afgooit op dat mannetje dat een mislukte initiatie achter de rug heeft. Het zijn de kleuren van de katholieke feesten. Het begint bij wit, dan lichtrood, donkerrood, groen, lichtpaars, donkerpaars en het eindigt bij zwart; de kleur van de rouw. De mensen die dat kennen, zien een cyclus: wit voor het leven, de blijheid, de geboorte; rood voor het feest; groen voor de hoop; paars is droefenis en lijden; het zwart staat uiteraard voor de dood. Je wordt geboren; wat ga je ermee doen; is er nog hoop; nadenken en rouwen, en subiet ben je dood.’

In *De Damen* verkent De Volder ook heel expliciet het dierlijke in de mens, zoals in de scène waarin de hele groep samenkomt en hosties voorgeschoteld krijgt.

ERIC DE VOLDER: ‘Het dierlijke zit er letterlijk in: het gedrag van primaten. Op een bepaald moment verkleinen de personages tot primaire wezens, als een groep primaten die op een berghelling zit en rondkruipt en nootjes kraakt. Tijdens die hostiescène bijvoorbeeld, zie je apen die gehurkt zitten, een banaan afpakken, elkaar afkloppen, buiteland en vechtend het machtsspel spelen met de groep, indruk maken en de vrouwen pakken. Dat zit er voor mij ook expliciet in. En verder in het stuk: het beeld van de goede herder met zijn schaapjes, die met zijn stok de kudde bijeenhoudt. En dan komen twee schaapjes samen voor de initiatie.’

‘TOUT COMME LA DISTANCIATION, LE GROTESQUE N’EST PAS UN SIMPLE EFFET DE STYLE, IL ENGAGE L’ENTIÈRE COMPRÉHENSION DU SPECTACLE.’

(PATRICE PAVIS)

In besprekingen van stukken van De Volder valt bijna altijd het begrip ‘grotesk’. Maar wat betekent het precies en hoe kunnen we het werk van De Volder ermee duiden? Wie even om een definitie van een theaterbegrip verlegen zit, kan altijd terecht bij de gezaghebbende *Dictionnaire du théâtre*, termes et concepts de l’analyse théâtrale van de Franse theaterwetenschapper Patrice Pavis. Volgens hem is het groteske komisch, door een karikuraal burlsk en vreemd effect. Het groteske wordt aangevoeld als een betekenisvolle transformatie van een vorm die bekend is of aanvaard wordt als de norm, mét een sterk gevoel voor het concrete en het realistische detail. De groteske vorm verschijnt in het romantische tijdperk als de vorm die in staat is een tegenwicht te vormen voor de esthetiek van het schone en sublieme. Daarmee toont het de betrekkelijkheid en de dialectiek van het esthetische oordeel. In tegenstelling tot de gangbare connotaties die verwijzen naar een stijkenmerk –bij De Volder zowel toepasbaar op het taalgebruik als op de fysieke verschijning van de acteurs en de actie tout court – is het groteske ook toepasbaar op het inhoudelijke. Volgens Pavis is het de sleutel tot het volledig begrijpen van een voorstelling. Het raakt dus aan de filosofische en dramaturgische onderbouw van elke voorstelling.

Het groteske is een beeld, een uiting van een visie op mens en wereld. Lichtjes subversief ook, omdat het de gekende, geordende wereld even op zijn kop zet. Het groteske daagt onze gangbare waarden en oordelen uit, maar altijd met een glimlach. Hier flirt het groteske met het tragikomische: een even wankelmoedige evenwichtsoefening in extremen. Het onderscheidt zich van het absurde doordat het niet perse het failliet van de waarden en het absolute uitdraagt. Pavis gaat nog een stap verder en geeft dat groteske wereldbeeld een bijzondere invulling:

‘DANS LE MONDE ACTUEL, RÉPUTÉ POUR SA DIFFORMITÉ – C’EST-À-DIRE SON MANQUE D’IDENTITÉ ET D’HARMONIE – LE GROTESQUE RENONCE À FOURNIR UNE IMAGE HARMONIEUSE DE LA SOCIÉTÉ: IL EN REPRODUIT “MIMÉTIQUEMENT” LE CHAOS, TOUT EN EN DONNANT UNE IMAGE RETRAVAILLÉE.’